

Zábavná knížka pro celou rodinu

Krocení
webu

Safer
internet.cz

ins@fe

Podpora projektu:

upc

Přiřad'te obrázky k pojmům

..... = USB paměťové médium

..... = myš

..... = CD ROM

..... = webová kamera

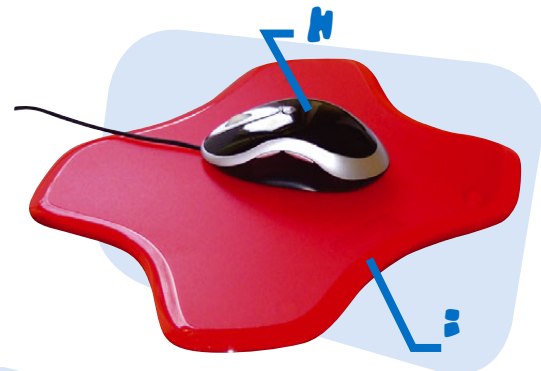
..... = monitor

..... = reproduktory

..... = podložka pod myš

..... = tiskárna

..... = počítač

BEZPEČNOST přináší BEZPEČÍ

POČÍTAČ V DOMÁCNOSTI

„Věděli jste, že počítač je jako člověk?“ ptá se Helena Zdeny a Aleše.

Helena je sousedka. Studuje na vysoké škole informatiku a čas od času hlídá Zdena a Aleše.

Zdena, Aleš a jejich rodiče si právě domů koupili nový počítač. Stojí v útulném rohu obývacího pokoje. Když mají děti hotové všechny úkoly, smějí si ho každý den na půl hodiny pustit.

Rodiče Zdeny a Aleše pozvali Helenu na odpolední čaj a požádali ji, aby jim pomohla s nastavením počítače a **internetovým připojením**.

„Jak může být počítač jako člověk?“ směje se Aleš.

„No, má paměť a **procesor**, který pracuje skoro stejně jako naše vlastní paměť a mozek,“ vysvětluje Helena.

„Pomocí paměti a procesoru můžeš ukládat spousty užitečných počítačových dat jako jsou programy, obrázky, dokumenty, hry a hudba, každý z nich na zvláštní místo,“ pokračuje Helena.

„Hmm, znamená to, že počítač pracuje tak trochu jako prádelník?“ ptá se Zdena.

„Ano, přesně tak,“ odpoví Helena a kývá hlavou. „Kromě toho počítač přesně ví, kde má co uloženo. Také můžeš počítači říct, aby provedl různé věci pomocí něčeho, čemu se říká **počítačové programy**.“

Aleš vyskakuje. „Já je znám! Říkáme jim software!“

(V překladu znamená soft ware „měkký předmět“)

Zdena si hraje se slovy. „Soft-ware“ zní jako můj péřový kabát nebo načechrané bačkory.

„Kolik takových kabátů můžeš namačkat do počítače?“ zajímá se Zdena.

„Nemusíš, software je neviditelná část počítače.“ směje se táta. „Když píšeš a kreslíš na počítači, hraješ počítačovou hru nebo vytváříš prezentaci, používáš různé počítačové programy. No a hardware jsou takové části počítače, které můžeš vidět. To je třeba věž počítače, myš, monitor, tiskárna a webová kamera. Jestliže je software mozek počítače, potom hardware je jeho tělo.“

Zdena poslouchá rodiče. Mluví o jejich „internetovém připojení“.

„Co je to internetové připojení?“ ptá se.

„To je síť,“ odpoví jí maminka. „Internet propojuje tvůj počítač s ostatními na celém světě, podobně jako je tvůj telefon připojen k ostatním telefonům na celém světě pomocí sítí kabelů.“

„Jedna z dobrých věcí na internetovém připojení je posílání dopisů nebo možnost komunikace s kýmkoliv kdekoliv na světě.“ dodává táta.

„Heleno, jak bude náš počítač bezpečný, když se připojíme k internetu?“ ptá se máma a otočí se na Helenu s ustaraným výrazem ve tváři.

Helena vysvětluje, že počítač má řadu portů, které fungují jako dveře. Ty se otevírají a zavírají podle toho, jestli je potřeba přijmout nebo odeslat nějaké informace, kdykoliv se počítač připojí k internetu.

„Je to jako obrovský hrad s mnoha vstupy, který je potřeba bránit.“ říká.

„Ale jak můžeme střežit tolik dveří najednou, Heleno? To ani Aleš nemůže zvládnout.“ diví se Zdena.

„Dám vám všechny možné tipy.“ říká Helena a začíná vysvětlovat. „Abyste byli chráněni, musíte se nejprve ujistit, že váš počítač je zabezpečen...“

ZABEZPEČENÍ VAŠEHO POČÍTAČE

Útoky

„Věděli jste, že nezabezpečený počítač může být napaden zákeřnými internetovými uživateli z jakékoliv části světa? To je důvod, proč potřebujete firewall. („Firewall“ znamená česky protipožární zeď). Firewall je jako kontrolní hranice. Hraniční stráž kontroluje všechno, co přichází do vašeho počítače. Rovnou vám jeden nainstalují.“ říká Helena.

Zdravý počítač

„Pamatujete také na software? On není jen dobrý a užitečný software, ale také škodlivý a zlý software, který se dokáže šířit po celém internetu.“ pokračuje Helena. „Viry, červi, trojští koně a spyware (špióni) jsou nebezpečné programy, které mohou nakazit váš počítač... Je to jako když se člověk nachladí nebo dostane chřipku.“

„Jak tedy máme zabránit onemocnění počítače, Heleno?“ ptá se Zdena.

Helena zná **nějaká řešení:**

„Bojovat s viry se dá pomocí anti-virových a anti-spywarových programů. Ty jsou dobré, protože chrání a brání váš počítač. Nikdy nesurfujte po internetu, pokud váš počítač není zabezpečen. To je jako mít hranice bez pohraniční stráže. Pokud by byl váš počítač stále nakažen, dejte mi vědět.“ doporučuje Helena.

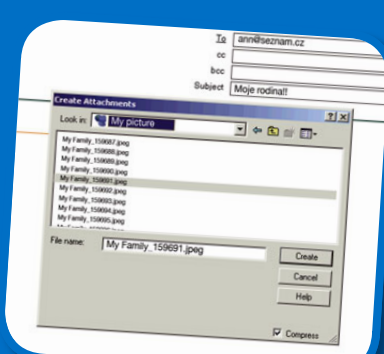
„Jakmile se začne váš počítač chovat divně, může být nakažen. Pokud je neobvykle pomalý, pokud se změnila vaše domovská stránka, pokud jste přeměrováni na podivné stránky nebo pokud na obrazovku začne vyskakovat mnoho malých nevyžádaných oken, váš počítač může mít velmi vážnou ‘chřipku’!“

„Virus může napadnout váš počítač, když otevíráte emailovou přílohu od neznámého odesílatele, při stahování her nebo hudby z internetu, užitím nakaženého CD nebo USB paměti nebo pokud surfujete na nezabezpečeném počítači.“

Helena si udělá přestávku a ochutná koláč. Potom nainstaluje dva důležité programy: anti-virový a anti-spywarový program. Zdeně se točí hlava ze všech těch nových informací. Potřebuje odpočinek a také koláč.

Požádej rodiče, aby ti poslali email s přílohou nebo si jej pošli sám. Poté si procvič následující postup: klikni pravým tlačítkem myši na přílohu a ulož ji na plochu. Zobraz si plochu, klikni na dokument pravým tlačítkem a zvol skenovat anti-virovým programem. Když víš, že je dokument bezpečný, můžeš ho otevřít. Pamatuj: Pravé tlačítko a ULOŽ – SKENUJ – OTEVŘÍ!

Maminka podává Heleně další čaj a povzdechne si: „A co máme dělat se spamem?“ Zdena vzhlédne od kreslení: slyšela „se senem“? Tady doma?

BOJ SE SPAMEM

Helena říká, že 8 z 10 emailů obíhajících po internetu je spam.

„Tak co je to spam, já slyšela seno?“ udiveně se ptá Zdena.

„Do poštovní schránky dostáváme noviny, účty a pohlednice. Ale také dostáváme zprávy prodávající různé věci, které jsme nechtěli. Okamžitě je vyhodíme do koše.“ vysvětluje táta. „Spam je email, o který jsi nikoho nežádala.“ dodává máma.

„Co je tedy potom na spamu tak špatného?“ ptá se Aleš.

„Spam může obsahovat virus. Může tě také navnadit ke koupi nereálného nebo nelegálního produktu nebo k navštívení podivných webových stránek.“ odpovídá táta.

Aleš je skutečně nadšený emailem. Může si psát s přáteli a rodinou z ciziny a chce vědět, jak může poslat rozdíly mezi spamem a normálním emailem.

Helena vysvětluje, že by si měl dávat pozor na otevírání emailů od lidí, které nezná a emailů obsahujících přílohu s předmětem, který slibuje mnoho. Také by si měl ve své emailové schránce aktivovat anti-spamový filtr.

Helena dodává, že používání jednoho jediného emailu na veškerou aktivitu na internetu není vhodné, protože do emailové schránky bude docházet velké množství spamu.

„Jedna emailová adresa tedy není dost?“ ptá se Zdena.

„Pokud se účastníte různých aktivit na internetu, vytvořte si rozličné účty: jeden pro emailovou konverzaci s přáteli, druhý pro chatovací účet a třetí například pro vaši stránku s galerií obrázků.“ reaguje Helena.

„Kdykoliv zveřejňujete vaši emailovou adresu na internetu, raději ji místo vypsání jen popište. Vyvarujete se tak automatickému zkopírování vaší emailové adresy a použití spammery.“ dodává.

„Tak to je malý anti-spamový kurz, Aleši.“ konstatuje Helena.

„Aleš je tak chytrý.“ obdivuje ho Zdena. „Pochybuji, že by mohl být oklamán senem, spamem.“

Vicky.Smith@northbell.com Birthday e-card

Herbert.Weiler@junkworld.com Funny pictures

Sonia. Roberts@exporting.jp Hi, how have you been?

Následují Heleniny rady a cvičení, jak popsat tvoji emailovou adresu, kdykoliv ji skutečně potřebuješ zveřejnit online. Toto je způsob, jak se vyhnout automatickému kopírování tvojí emailové adresy a jejímu použití spammery:

paja.novak@mujemail.cz = paja tečka novak zavinač mujemail tečka cz

Na procvičení popiš emailové adresy, které máte v rodině.

Váš email:

Rodinný email:

Mámin email:

Tátův email:

SURFOVÁNÍ NA INTERNĚTU

(„Surfování“ znamená prohlížení internetu) „OK, Heleno, pojďme surfovat.“ nadšeně navrhuje Aleš. Zdena byla připravena běžet si nahoru obléknout své nové plavky, když jí smějící se Aleš vysvětlil, že surfování po internetu je jen obvyklé označení pro prohlížení webu.

Pomoz Zdeně porozumět internetovému surfování předtím, než se Helena pustí do dalšího vysvětlování. Podívej se na aktivity na obrázku a zakroužkuj činnosti, které je možno provádět pouze pokud je počítač připojen k internetu.

EMAIL

SLEDOVÁNÍ FILMU

POSLOUCHÁNÍ HUDBY

VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ

CHATOVÁNÍ

STANOVÁNÍ FOTOGRAFIE Z DIGITÁLNÍHO FOTOAPARÁTU

POSILÁNÍ OBRÁZKŮ

HRA NÍ HRÝ

STANOVÁNÍ PROGRAMU

TELEFONOVÁNÍ

PSANÍ POVÍDKY

KRESLENÍ

KOUPĚ PRODUKTU

ÚPRAVA OBRÁZKŮ

Helena vysvětluje, že na internetu můžete surfovat po webových stránkách veškerých témat. Všechny webové stránky mají adresu jako <http://www.saferinternet.cz>. Na světě je spousta stránek, které založili chytrí lidé, sloužících k vyhledávání informací na internetu pomocí klíčových slov (Seznam, Google, Yahoo, Lycos). Na ukázkou Helena otevře prohlížeč a do políčka URL píše adresu vyhledávací stránky <http://alik.idnes.cz>.

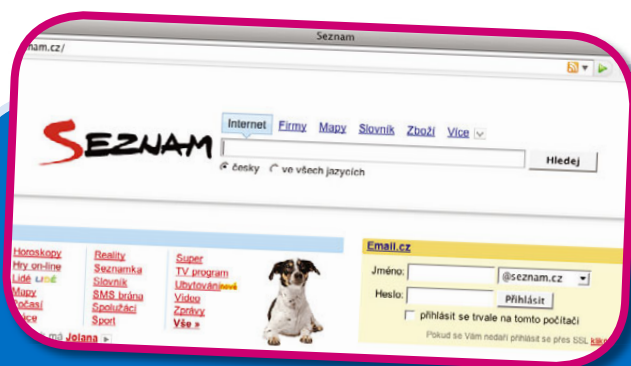
„Vyhledávací stránky ulehčují práci s rybařením v internetovém oceánu“ říká Helena. „Chytří surfeři vědí, která ryba je dobrá a která ne.“ pokračuje.

Aleš má neklidné prsty a chce vyhledat informace o Tyranosauru Rexovi, nejmocnějším z dinosaurů. Napíše „Tyranosaurus Rex“ a dostane nejrůznější odkazy. Aleš je skutečně udiven. Našel 3 webové stránky s vynikajícími informacemi a obrázky.

„To je úžasné! S tímhle bych mohl napsat nejlepší referát do školy,“ jáás Aleš, „udělat dojem na všechny. Vypadá to tak skvěle s těmi obrázky a se vším...“

„To zajisté můžeš!“ potvrzuje Helena. „Ale nesmíš věřit první dobré stránce, kterou najdeš. Prohlédni přinejmenším 3 rozdílné stránky a porovnej informace, které tam najdeš. Pamatuji: každý s přístupem na internet na něm může vytvořit a zveřejnit informace!“

„A když napíšeš referát, vždy uváděj zdroje informací a obrázků, které jsi použil... Tak by to měli dělat praví vědci.“

Společně s rodiči napište <http://www.seznam.cz> do vašeho prohlížeče. Vyhledejte informace o Tyranosauru Rexovi a zkuste zjistit, kdy tento dinosaur žil na Zemi. Zkuste najít dobrý obrázek znázorňující tyranosaura. Nezapomeňte prověřit 3 různé webové stránky.

Kdy žil Tyranosaurus Rex?

Zdroje:

Jak Tyranosaurus Rex vypadal?

Zdroje:

Pokud máte tiskárnu, můžete obrázek vytisknout a nalepit si ho na volné místo.

Alěš si chce uložit 3 webové stránky o tyranosaurech. S pomocí Heleny přidá stránky do své složky Oblíbené. Na webovém prohlížeči vybere z nabídky horní lišty záložku Oblíbené a přidá svou stránku. Může vytvořit novou složku se svým jménem pro ukládání svých oblíbených stránek na jiném místě než Zdena. Alěš je na sebe pyšný, rodiče jsou pyšní na něj. Zdena je na něj také pyšná i přesto, že trochu žálří.

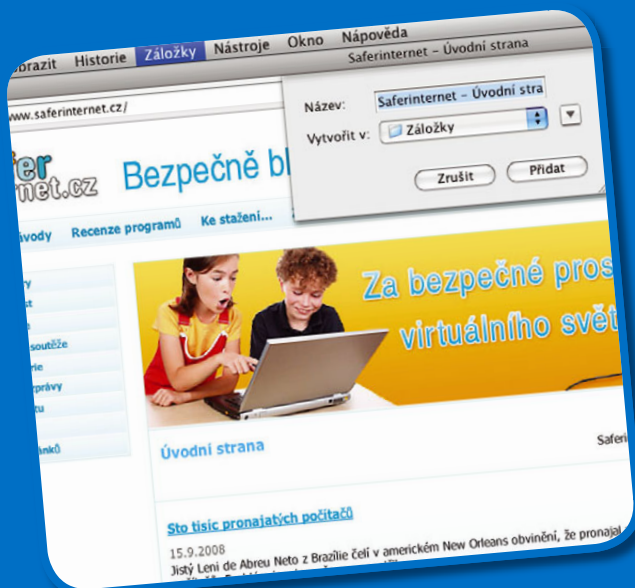
*Společně s rodiči zadejte do prohlížeče adresu <http://www.seznam.cz>. Potom vyhledejte nějaké slovo, například *Tyranosaurus Rex* a uložte 3 nejzajímavější stránky kliknutím na Oblíbené v horní liště. Můžete si vytvořit i vlastní složku.*

1.

2.

3.

„Pamatujte, mladí surferi.“ varuje Helena. „Občas můžete hledat na internetu různé věci a přitom narazit na stránky, které nemají nic společného s tím, co potřebujete. Můžete najít nevhodné stránky, nedůvěryhodné stránky nebo dokonce zcela nepřátelské stránky. Pokud se stane, že narazíte na obsah, který se vám nebude zdát v pořádku, řekněte o tom rodičům a oni to mohou oznámit na poradenskou linku. Pokud toto budete dělat, přispějete ke zlepšení kvality obsahu internetu.“

HELENIINA ZLATÁ PRAVIDLA

- › Používej anti-virový a anti-spamový software a nezapomeň si nastavit spamový filtr ve své emailové schránce. Vždy surfuj na zabezpečeném počítači!
- › Pokud se tvůj počítač chová divně, může být nakažen virem. Okamžitě kontaktuj odborníka!
- › Otvírej a odpovídej pouze na emaily od lidí, které znáš.
- › Vytvoř si zvyk skenovat emailové přílohy před otevřením.
- › Měj emailovou adresu tak důvěrnou, jak je to možné. Nezveřejňuj ji na internetu.
- › Dej si pozor na SMS spam – poskytuj své telefonní číslo jen lidem, které dobře znáš.

HELENIINA ZLATÁ PRAVIDLA SURFOVÁNÍ

- › Porovnávej a kombinuj informace, které nalezneš na internetu.
- › Dej si pozor na nové stránky a soubory.
- › Řekni rodičům, pokud narazíš na obsah stránek, který se ti nebude zdát v pořádku. Požádej je, aby to oznámili.

HELENIINY UŽITEČNÉ ODKAZY

Zdena a Aleš mohou navštěvovat stránky kde se píše jak bezpečně surfovat po internetu:

<http://www.internethelpline.cz>

Dobré bezpečnostní tipy se dají nalézt na stránkách Saferinternet:

<http://www.saferinternet.cz>

OTĚSTUJTE VAŠE DOMÁCÍ INTERNETOVÉ ZABEZPEČENÍ

- Všechny domácí počítače mají anti-virovou, anti-spamovou a anti-spywarovou ochranu, kterou stále aktualizujeme.

ANO NE

- Pokud mám já nebo rodiče problémy s počítačem, kontaktujeme odbornou pomoc.

ANO NE

- Na počítači máme každý svůj účet.

ANO NE

- Neotevíráme emaily od neznámých lidí.

ANO NE

- Vždy skenujeme anti-virovým programem emailové přílohy.

ANO NE

- Používáme rodinný filtr.

ANO NE

- Po ukončení práce na internetu se odpojíme od sítě.

ANO NE

- Hesla jsou rodinné tajemství – nikomu se s nimi nesvěřujeme.

ANO NE

- Neotevíráme ani neklikáme na automaticky vyskakující okna – mohou obsahovat viry.

ANO NE

- Pravidelně zálohujeme veškeré důležité dokumenty.

ANO NE

Kolikrát jsi odpověděl ANO?

9-10 kladných odpovědí: Gratulujeme – jsi bezpečnostní profesionál. Chováš se opatrně a jsi stále informován o nových informacích na portálu: www.saferinternet.cz.

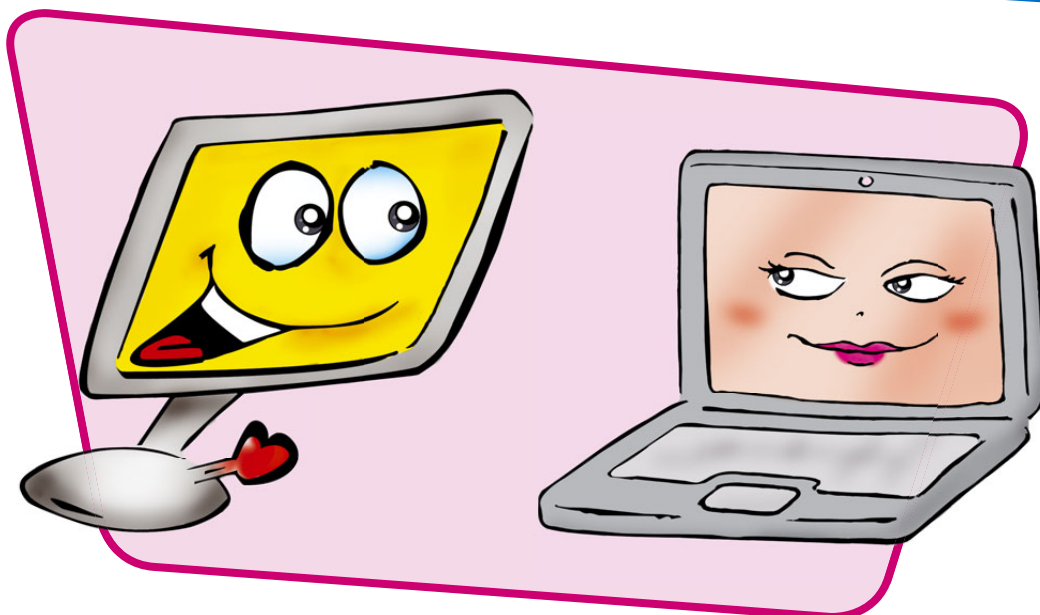
6-8 kladných odpovědí: Velmi dobře. Vypadá to, že o počítačích a internetu toho víš hodně. Přesto si najdi čas a získejte více informací o bezpečnosti na internetu. Navštiv portál www.saferinternet.cz pro více informací.

Méně než 6 kladných odpovědí: Potřebuješ se polepšit. Surfování po internetu může být poučné a zábavné, ale jedině se znalostmi, jak si udržet počítač v bezpečí. Požádej rodiče nebo učitele o více informací. A nezapomeň navštívit portál www.saferinternet.cz.

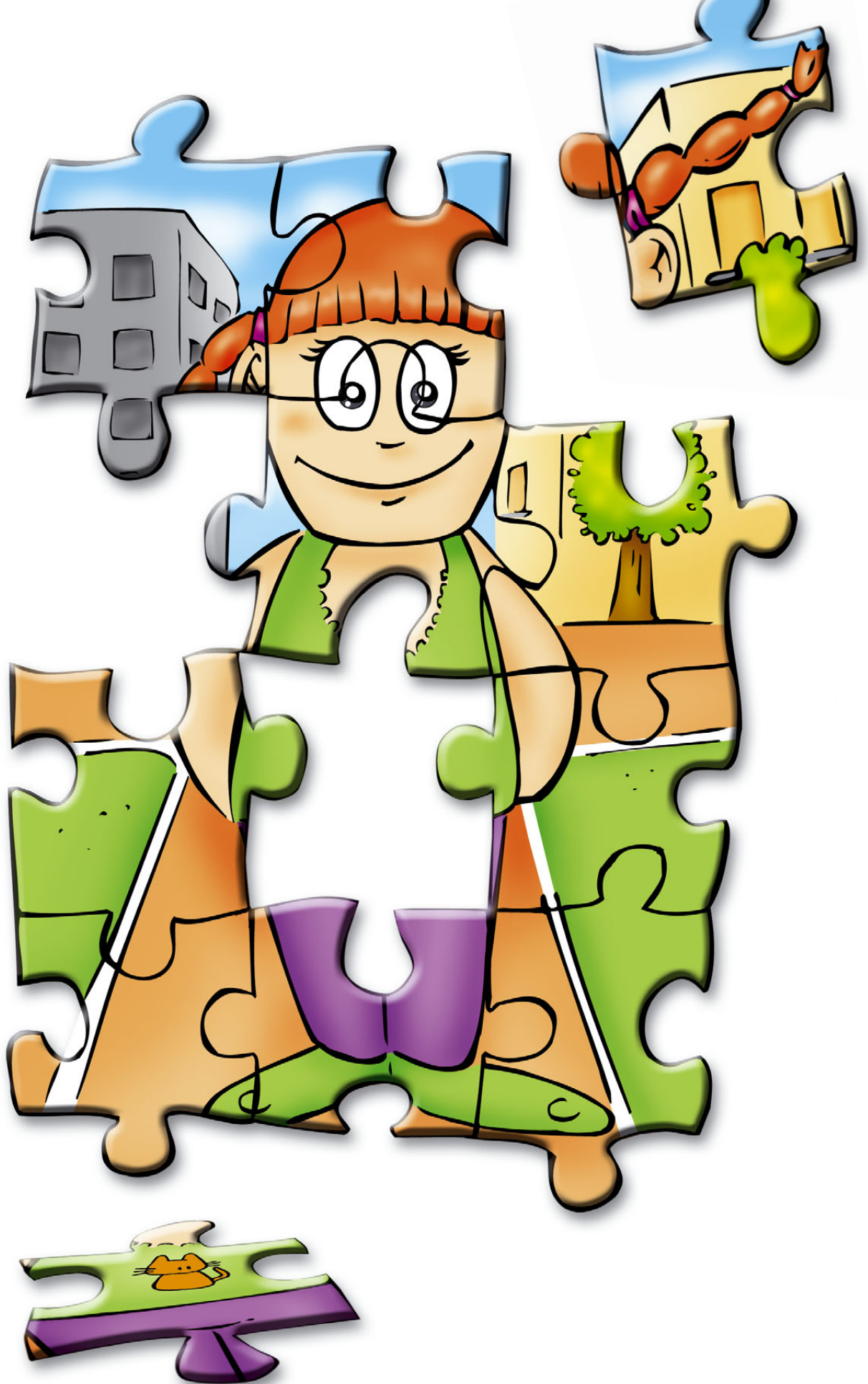
POROZUMĚL JSI ZDE VŠEMU SPRÁVNĚ? VYZKOUŠEJ SI SVOJE ZNALOSTI:

Doplň chybějící slova... pokud máš pochybnosti, podívej se do předchozího textu.

- Nikdy nesurfuj po internetu, pokud tvůj počítač není
- může napadnout tvůj počítač, když otevíráš emailovou přílohu od odesílatele, při her nebo hudby z internetu, užitím USB nebo disku nebo pokud surfuješ na počítači.
- Pokud se začne tvůj počítač chovat, může být nakažen.
- Dávej si pozor na otevírání emailů od lidí, emailů obsahujících a s, který slibuje mnoho. Mohou být
- Používání jednoho jediného na veškerou aktivitu na internetu není vhodné, protože do emailové schránky bude docházet velké množství
- Nevěř dobré stránce, kterou najdeš. Prohlédni přinejmenším další stránky a informace, které tam najdeš. Pamatuj: s přístupem na internet může vytvořit a informace na internetu!
- a jsou dobré programy, protože chrání a brání tvůj počítač.
- Pokud se stane, že narazíš na špatný, který se ti nebude líbit, řekni o tom
- rodičům, pokud narazíš na obsah stránek, který se ti nebude líbit.

KOMUNIKACE PO SÍTI: :-D

DÍLKY SKLÁDAČKY

„Kdy už budeme moci chatovat?“ naléhá Zdena na Helenu a je jako na trní.

Rodiče jsou pryč a Zdena a Aleše hlídá Helena. Děti si udělaly úkoly a teď se dohodly, že spojí své dvě půlhodiny a celý čas využijí k tomu, aby se dozvěděly něco o emailech a chatování. Hlavně Zdena je do chatování celá žhavá. Má totiž kontakt na svoji novou kamarádku Jenny z Anglie, se kterou se seznámila o prázdninách.

„Chatovat můžete začít hned, jak vytvoříme vaši emailovou adresu a chatovací účet,“ usmívá se Helena.

„Co je to za účet, Heleno?“ nechápe Zdena.

Helena jí to hned vysvětluje: „Když si ve skutečném, neinternetovém světě, zařizuješ legitimaci na autobus, předplatné časopisu nebo členství ve fitness klubu, musíš vyplnit krátký dotazník a uvést v něm některé informace o sobě. Abys mohla využívat emailové nebo chatovací služby, je třeba udělat totéž. Vybereš si jednoho z poskytovatelů těchto služeb – např. Seznam, Atlas, Centrum, gmail nebo msn – a zaregistruješ se u něj.“

Uveď, nakolik považuješ následující informace za soukromé:

velmi soukromé trochu soukromé není soukromé

TELEFONNÍ ČÍSLO

JMÉNO

JMÉNO VAŠÍ ŠKOLY

JMÉNO VAŠEHO DOMÁCIHO MAZLIČKA

VAŠE EMAILOVÁ ADRESA

VĚK

BARVA VLASŮ

ZEMĚ, VE KTERÉ ŽIJETE

ADRESA

POVOLÁNÍ RODIČŮ

VAŠE FOTOGRAFIE

„Informace, které o sobě uvedeš, tvoří tvůj profil,“ pokračuje Helena. „Jakmile začneš používat internet s tvým profilem, tedy s poskytnutými informacemi, se mohou seznámit desítky, stovky, tisíce nebo dokonce miliony lidí.“

Zdena vypadá trochu zmateně, proto se jí to Helena pokouší vysvětlit ještě jinak.

„Pamatuješ, jak jsme občas hrávali tu hru „hádej, kdo to je“? Když se ptáš na věk, barvu očí nebo účes, ve skutečnosti se snažíš vytvořit si profil člověka, kterého máš uhodnout.“

„Takže lidé se snaží přijít na to, kdo jsem?“ pokládá Zdena nevinným hlasem další dotaz.

„Někdy ano,“ přikyvuje Helena. „Možná si to ani neuvědomíš, ale velmi snadno se ti může stát, že o sobě prozradíš příliš mnoho informací lidem, které vůbec neznáš. I když uvedeš pouze svoji přezdívku, emailovou adresu a adresu školy a zveřejníš svoji fotografii, neznámí lidé se o tobě dozvědí poměrně hodně. Rozhodně více než by měli. Jednotlivé osobní informace jsou jako jednotlivé dílky z puzzle a cizí lidé si z nich dokáží poskládat celý obrázek, i když jsou informace často velmi nesourodé.“

„Z toho jde úplně hrůza,“ zašeptá Zdena. „Jak jim v tom můžeme zabránit?“

„Na internetu musíš být zkrátka tak opatrná, jako jsi ve skutečném, neinternetovém světě,“ radí Helena. „V článku do časopisu bys určitě nezveřejnila svoje jméno, věk, adresu, fotku z prázdnin a telefonní číslo, že ne? A stejně tak bys takovéhle informace určitě nevyvěsila na nástěnku, kde by si je mohl každý přečíst. Nemám pravdu?“

„Už vím!“ vykřikne Zdena, „můžu si ty informace o sobě prostě vymyslet. Může předstírat, že jsem někdo jiný ... nebo nemůžu?“

„To je dobře, že přemýšlíš,“ chválí ji Helena, „ale chránit si své soukromí neznamená, že máš o své identitě lhát. V každém okamžiku jsi zodpovědná za to, co na internetu děláš a říkáš.“

VYTVÁŘENÍ ZDENĚNA PROFILU

„Tak pojďme vytvořit pro Zdenu emailovou adresu,“ navrhuje Helena. „Vytvoříme takovou, ze které nikdo nezjistí celé tvé jméno. Doma a mezi kamarády se ti často říká Zdenda, tak co třeba takhle: zdenda@seznam.cz?“ píše Helena a Zdena souhlasí.

„Při vyplňování formuláře nepoužijeme celé tvé jméno ani žádnou jinou osobní informaci. Svůj email si musíš chránit heslem, které si sama vybereš. Heslo je klíčem k tvé schránce.“

„Chytře vymyšlené heslo je dlouhé – skládá se z minimálně osmi znaků – a jsou v něm malá i velká písmena, čísla a interpunkční znaménka. Řekni si nějakou větu, která ti připadá smysluplná. Třeba: Mému velkému bráchovi Alešovi je 11 let. Heslo sestav z prvních písmen každého slova - mvbaj11l. Pak změň některá písmena na velká – mvbAj11l a přidej interpunkci – mvb!Aj11l.“

„Ale Zdeno, pamatuj si, že heslo má význam jen tehdy, pokud je tajné. Nech si ho tedy pro sebe. V opačném případě by ses musela smířit s tím, že cizí lidé budou číst tvé emaily, vydávat se za tebe a říkat věci, které bys sama nikdy neřekla!“

Pomoz vytvořit Zdeně šikovné heslo. Drž se Heleniných rad:

Zdena si heslo sestavila, napsala na papír a ten si schovala ve svém pokojíčku.

„Tak, teď vytvoříme Zdeně chatovací adresu a profil,“ pokračuje Helena. „Já vyplním formulář,“ hlásí se dobrovolně Aleš, „jenom mi řekni, co mám napsat do těchhle políček. A proč jsou tady ty *hvězdičky*?“ zarazí se.

„Hvězdičky označují políčka, která musíš vyplnit povinně,“ objasňuje Helena.

* Jméno:

Zdena

„Použijeme tvoje jméno. Můžeš použít i přezdívku, ale určitě ne celé jméno a příjmení.“

*

Přezdívka nebo zobrazované
jméno:

Zdenda

„Přezdívka by měla být jednoduchá a neutrální, neměla by prozrazovat tvé pravé jméno. Zdena si zvolí Zden-da. Přezdívce se také někdy říká „zobrazované jméno“, protože ho vidíme na svých monitorech.“

* Emailová adresa:

„Tvoje zbrusu nová, soukromá emailová adresa: zdenda@seznam.cz“

* Země:

„Zemi, ve které žijete, můžete uvést, ale svoji adresu, telefonní číslo nebo školu neprozrazujte.“

* Datum narození:

„Vybereme z nabídky tvůj rok narození, ale přesné datum uvádět nemusíme.“

„A teď můžeš, Aleši, ve Zdenině profilu udělat poslední, ale velmi důležitou úpravu,“ radí dál Helena. „Jdi na nastavení jejího profilu a z nabídky vyber „SOUKROMÝ“. Její profil se teď bude zobrazovat pouze osobám, které si Zdena sama vybere, a jenom ty s ní také budou moci komunikovat.“

„Počkej, ještě trochu profil vylepším o nějakou **avatarovou ikonu**,“ nedá to Alešovi. Zdena si jednu ikonu vybírá, připadá jí opravdu cool.

„Jako první do tvého **seznamu kontaktů** napíšeme Jenny,“ pokračuje Aleš. „Tak hotovo, Zdeno. Já podívej, tvoje kamarádka je zrovna na internetu!“

Postupuj jako Zdena a vytvoř si bezpečný profil. Potom jako příklad vytvoř jiný, který bezpečný není:

* Jméno:

* Přezdívka nebo zobrazované jméno:

* Emailová adresa:

* Země:

* Datum narození:

* Jméno:

* Přezdívka nebo zobrazované jméno:

* Emailová adresa:

* Země:

* Datum narození:

FOTOGRAFIE A WEBKAMERY

„Teď je u počítače řada na mně,“ domáhá se svého práva Aleš. „Heleno, ukážeš mi, jak mám poslat fotky z dovolené naší tetě do Francie?“

„Ukážu,“ souhlasí Helena. „Existuje počítačový software, který si můžeš stáhnout zdarma a s jeho pomocí vytvářet krásné prezentace fotografií. Můžeš k nim dokonce přidat hudbu a jiné efekty. Jenom nezapomínej, že fotografie musíš posílat jen lidem, kterým věříš. Pomocí internetu a mobilních telefonů se fotky za pár vteřin dostanou na jakékoli místo na světě a možná zůstanou navždy na internetu. A co je ještě horší, s fotkami může někdo **manipulovat** a vytvářet fotomontáže!“

Podívejte se na obrázek a napište, co můžete o tomhle člověku říci:

.....

.....

.....

„A co taková webkamera?“ dožaduje se dalších informací Aleš. „Táta říká, že ji možná dostaneme k Vánočům, abychom se viděli s bratřenci z Francie.“

„Tak o té platí to samé,“ nenechá se zaskočit Helena. „Komunikuj přes ni pouze s těmi, kterým můžeš důvěřovat. Někteří lidé pomocí webkamery špehují ostatní. Já tu svoji vždycky vypnu hned, jak ji přestanu používat. Jinak mi připadá, že mě někdo pozoruje ...“ dodává a nervózně se přitom zasměje.

KONTAKT S NEZNÁMÝM: LIDMI:

„Není internet dobrým místem, kde se můžu seznámit s lidmi se stejnými zájmy jako mám já?“ napadá Aleše.

„To určitě je,“ souhlasí Helena. „Můžeš se zapojit do debat na diskusních fórech nebo sám diskusi založit. Dobré je využívat stránky pro mladé, protože jsou moderované. Mají je na starosti konkrétní lidé a ti dohlížejí na to, aby se diskutující chovali podle pravidel.“

„Musíš zkrátka zapojit zdravý rozum. Na internetu narazíš na lidi, kteří lžou a vydávají se za někoho jiného. Budou se snažit vytáhnout z tebe spoustu informací a pak navrhnou, že se setkáte. Domluvit si setkání s neznámým člověkem není zrovna moc dobrý nápad. Ale když jsi opravdu přesvědčen, že kamarádovi z internetu můžeš věřit, řekni o schůzce svým rodičům, aby tě mohli doprovodit. Žádnému skutečnému kamarádovi s poctivými záměry to vadit nebude. Problém je to pouze pro ty, kteří něco skrývají.“

„Aleš, ty jsi jako „malá červená karkulka ve sportovní mikině,“ pochichtává se Zdena, která celou dobu tajně poslouchala. „Necháš se zlákat vlky, jako správná Červená Karkulka, bráško?“ utahuje si z něj.

Podpoř Zdenin nápad a vymysli tři rady, které by Helena mohla dát Alešovi, „Karkulce v červené mikině“, aby ho ochránila před vlky na internetu:

1.
2.
3.

NETIKETA

„Chatování je rozhodně skvělá věc,“ prohlašuje Zdena, která si vyzkoušela chatování s Jenny.

„Mimochodem, víte co je to netiketa?“ zkouší děti Helena.

„Jaká etiketa?“ nechápe Zdena.

„Netiketa popisuje zásady slušného chování vůči ostatním na internetu,“ vysvětluje Helena. „Jsou to taková „**zlatá pravidla**“ internetu. Ne všichni se jimi řídí, samozřejmě, ale vy můžete začít tím, že se budete **CHOVAT ZODPOVĚDNĚ**.“

„Všimli jste si, že při chatování používáme smajlíky a jiné symboly?“ pokračuje další otázkou.

„Jo, to na tom bylo to nejlehčí,“ povzdechne si Zdena, která teprve nedávno začala číst a psát.

„Víš, že těmhle malým obrázkům se říká **emotikony**, Zdeno?“ hraje si Aleš na velkého bratra.

„A víš ty, proč se jim právě emotikony říká?“ obrací se teď Helena na Aleše a ten trochu znejistí.

„Emotikon je ikona (obrázek), který vyjadřuje emoci nebo nějaký pocit,“ pokračuje Helena a má trochu radost, jak Aleše dostala. „Používáme je, protože pouze písemné vzkazy mohou někdy vést k nedorozumění...“

Psaní emailů a chatování znesnadňuje skutečnost, že vaši kamarádi nevidí jestli se usmíváte, máte nervózní pohyby nebo se mračíte. Nevidí ŘEČ VAŠEHO TĚLA. Neslyší ani, jestli máte klidný, podrážděný nebo smutný hlas,“ uvádí Helena různé příklady. „Proto je podoba zprávy tak důležitá – jakými píšete písmeny, jestli používáte interpunkci a emotikony. Když například napíšete CELOU ZPRÁVU VELKÝMI PÍSMENY, VAŠI KAMARÁDI MOHOU MÍT POCIT, ŽE NA NĚ KŘIČÍTE!“ vysvětluje dál a dělá u toho legrační obličej.

„Lidé JSOU ale někdy ve zprávách opravdu rozlobení a zlí. Necháávají se unést, předstírají, že všechno vědí, a vyjadřují se sprostě. A to všechno jenom proto, že mohou zůstat v anonymitě. Takovému způsobu komunikace se říká **virtuální agresivita**.“

Jak bys rád, aby se k tobě ostatní na internetu chovali?

1.
2.
3.

„Ještě než bude čas jít do postele, ukážu vám, jak si vytvoříte své vlastní emotikony,“ nabízí dětem Helena.

HELENA IN RECEPT NA VYTVÁŘENÍ EMOTIKONŮ

Co budeš potřebovat:

- Počítač
- Software pro kreslení (např. Paint Shop Pro)
- Software pro zasílání rychlých zpráv (např. MSN messenger, ICQ, nebo Skype)
- Vlastní fantazii

ger,

Příprava:

S pomocí některého softwaru pro úpravu obrázků (např. Paint Shop Pro, Photoshop, Paint apod.) si vytvoř kresbu nebo obrázek. Tvůj dokument musí mít šířku i výšku 20 pixelů. Obrázek ulož jako soubor ve formátu jpg, gif nebo bmp. Pokud chceš použít již existující obrázkový soubor (jpg, gif nebo bmp), dokument pouze uprav na požadovanou velikost.

Nyní použij software pro zasílání rychlých zpráv (tzv. Instant messaging system).

V systému MSN Messenger postupuj následovně:

1. Otevři MSN Messenger
2. Otevři [Moje emotikony ...] v menu [Nástroje]
3. Klikni na [Vytvořit emotikon]
4. Klikni na [Najít obrázek] Musíš si pamatovat, kam jsi si svého vlastního smajlíka uložil.
5. Až ho najdeš ... najed' kurzorem na svůj obrázek a klikni na [Otevřít]
6. Smajlíka pojmenuj
7. Potvrď kliknutím na [OK] Tvůj smajlík bude přidán k ostatním
8. Znovu klikni na [OK]

„Tak a teď máte připravenou vlastní ikonu, kterou můžete při konverzaci použít jako emotikon nebo avatar!“ říká Helena. Aleš jeden takový obličejíček vytvořil. Má představovat Zdenu chvíli po probuzení. Pojmenoval ho „ospalikon“ a sestřičku tím trošku naštvál. Helena si uvědomuje, že je opravdu nejvyšší čas poslat oba do postele.

„Ještě mám jednu otázku Heleno,“ nedá se Aleš jen tak odbýt cestou nahoru do svého pokoje. „Co jsou ta divná slova, která lidé při chatování používají?“

„To jsou akronymy, tedy písmena, která zastupují slova ve větách. Místo „dobrou noc, děti“ můžu tedy říci jenom Dn,“ vysvětluje Helena.

ROZLUŠTĚTE ZAKÓDOVANOU ZPRÁVU:

Podívejte se, co znamenají některé, v angličtině nebo češtině, často používané akronymy při chatování:

Z5	☐	☐	Okay
bb	☐	☐	Good morning
comp	☐	☐	Parents over Shoulder
egbok	☐	☐	Later (Goodbye)
f2f	☐	☐	Keep it simple, stupid
gl	☐	☐	What's up?
gm	☐	☐	Lets meet in real life
hand	☐	☐	Love you forever
ilu, ily	☐	☐	Have a nice day
jj	☐	☐	Bye bye
OK	☐	☐	Computer
nn	☐	☐	Zpět
kiss	☐	☐	High 5
l8r	☐	☐	Everything going to be O.K.
lmirl	☐	☐	Okay, alright
ly4e	☐	☐	I love you
np	☐	☐	jojo
S^, S'UP	☐	☐	No problem
POS	☐	☐	Ne, ne

Pomocí kombinace kláves vytvoř emotikony, které představují tyto výrazy:

Smajlík: Překvapený obličej:
Smutný obličej: Široký úsměv:
Mrkající obličej: Vyplazený jazyk:.....

HELENINA ZLATÁ PRAVIDLA

- › Na internetu se chovej zodpovědně – neschovávej se za monitor.
- › Při chatování a zasílání rychlých zpráv používej stránky pro mladé, nejlépe ty, které jsou moderované.
- › Nepřeposílej zprávy, fotografie či jiné materiály, které by mohly někomu ublížit.
- › Vytvářej si bezpečné profily.
- › Fotografie zasílej pouze lidem, kterým můžeš důvěřovat.
- › Nauč se, jak odmítat určité lidi a zablokovat si zprávy od těch, se kterými nechceš být v kontaktu.
- › Ignoruj neznámé lidi, kteří s tebou chtějí navázat kontakt.
- › Odmítej setkání s cizími lidmi, i pokud jsou to tvoji „přátelé z internetu“. O případných setkáních vždy řekni svým rodičům: opatrnost se VYPLÁCÍ.
- › Pokud na internetu nepracuješ, odpoj se.
- › Přes webkameru komunikuj pouze s lidmi, které znáš. Jakmile ji přestaneš používat, odpoj ji.

HELENINY UŽITEČNÉ ODKAZY

Nauč se, jak si zajistit bezpečnost svého prostředí, jak být tvořivý, zůstat sám sebou a mít nad vším kontrolu:

<http://www.saferinternet.cz> nebo <http://www.bezpecne-online.cz>

Podívej se na webové stránky „Internet helpline“ pro děti ve věku od 8-10 let:

<http://www.internethelpline.cz>

OTĚSTUJ SI, ZDA UMÍŠ CHYTRĚ KOMUNIKOVAT

1. Než o sobě na internetu uvedu soukromé informace (jméno, telefonní číslo, adresu, e-mail, jméno školy, informace o platební kartě), požádám o souhlas rodiče.

ANO NE

2. Používám pouze chatovací místnosti pro mladé lidi, které moji rodiče prověřili.

ANO NE

3. Při všech aktivitách na internetu používám přezdívku/zobrazované jméno, abych o sobě nic neprozradil/a.

ANO NE

4. Moje heslo je tajné, občas ho měním.

ANO NE

5. Pokud dostanu po internetu zprávu, ze které nemám dobrý pocit nebo která mě vyděsí, neodpovídám na ni. Hned o ní řeknu rodičům nebo jinému dospělému, kterému důvěřuji.

ANO NE

6. Když se chci setkat s někým, koho jsem poznal na internetu, řeknu o tom rodičům. Domluví se, že mě jeden z nich doprovodí a setkáme se na nějakém VEŘEJNÉM MÍSTĚ.

ANO NE

7. K ostatním na internetu se chovám hezky a nikdy neposílám neslušné zprávy.

ANO NE

8. Otevírám emaily pouze od lidí, které znám.

ANO NE

9. Pokud dostanu nepříjemnou zprávu nebo nevhodnou fotografii či video, odmítnu je přeposlat svým kamarádům.

ANO NE

10. Pokud v chatovací místnosti dostanu nevhodnou zprávu, informuji o této situaci moderátora chatu.

ANO NE

Kolikrát jsi odpověděl „ano“?

9-10 kladných odpovědí: Gratulujeme – na komunikaci jsi expert. Stačí, aby ses i nadále choval takto obezřetně a sledoval nové informace na internetovém portálu www.saferinternet.cz

6-8 kladných odpovědí: Velmi dobře. Zdá se, že o komunikaci na internetu víš hodně. Možná by ses měl ještě trochu více věnovat zjišťování dalších informací. Doporučujeme navštívit portál www.bezpecnejonline.cz

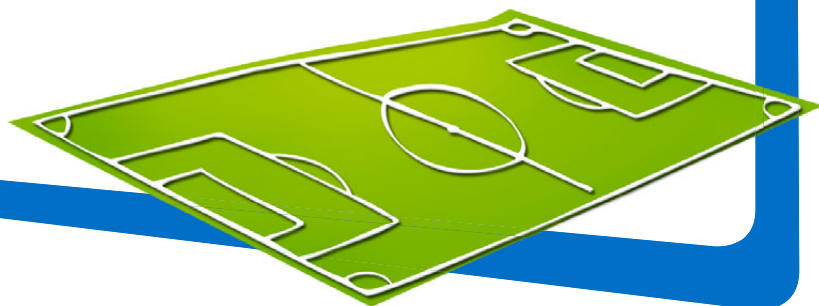
Méně než šest: Máš ještě co zlepšovat. Surfovat a bavit se na internetu můžeš pouze tehdy, když si dokážeš zajistit bezpečí. Požádej své rodiče a učitele o více informací. Sám je najdeš také na internetovém portálu www.saferinternet.cz

POROZUMĚL JSI DOBRĚ?

Doplň chybějící slova ... pokud si nejsi jistý, podívej se do předchozího textu:

- Jakmile začneš používat internet, s tvým, tedy s poskytnutými informacemi, se mohou seznámit desítky, stovky, tisíce nebo dokonce miliony lidí.
- Chránit si své neznamená, že máš o své identitě lhát. V každém okamžiku jsi za to, co na internetu děláš a říkáš.
- Odmítej setkání s lidmi, i pokud jsou to tvoji „přátele z internetu“. O případných setkáních vždy svým rodičům: opatrnost se VYPLÁCÍ.
- popisuje, jak se máš chovat k ostatním na internetu, tak aby se i ostatní k tobě podle tvých představ.
- je obrázek, který vyjadřuje emoci nebo nějaký pocit.
- Chytře vymyšlené je dlouhé – skládá se z minimálně znaků – a jsou v něm malá i velká písmena, čísla a znaménka.
- Heslo má význam jen tehdy, pokud je
- Pokud dostanu nepříjemnou nebo nevhodnou fotografii či video, je přeposlat svým kamarádům.
- Obrázky zasílej pouze lidem, které a důvěřuješ jim.

**NAKRESLETE POZVÁNKU, KTEROU ALEŠ
DOSTAL OD SVÝCH UČITELŮ.
UVĚĎTE LOGO A SLOGAN PROTI NÁSILÍ,
KTERÉ POUŽÍVÁ VAŠE ŠKOLA
V TÝDNU PROTI NÁSILÍ.**

INTERNETOVÁ ŠIKANA

INTERNETOVÁ ŠIKANA VE ŠKOLE

Jednoho dne přišel Aleš za školy a vypadal rozrušeně. Hodil tašku na podlahu a praštil sebou na pohovku. Rodiče, sestra Zdena i Helena, která zaskočila na čaj, se na něho tázavě podívali. Když má Aleš svoje nálady, určitě se něco děje.

Tatínek se opatrně ptá, jestli je všechno v pořádku. Aleš chvíli váhá, ale pak se pustí do vysvětlování. Jeden kamarád dostával od jiného velmi ošklivé textové zprávy. Chlapec o tom řekl svým rodičům i panu učiteli a prozradil jim taky kdo mu ošklivé zprávy posílá. Dneska učitel mluvil o celém případě před třídou. Aleš otevře tašku, vytáhne z ní pozvánku a podává ji rodičům. Po téhle události se učitelé rozhodli uspořádat „Týden proti šikaně“, během kterého proběhne celá řada akcí.

„Tvůj kamarád udělal dobře, že o tom řekl rodičům,“ říká maminka, „a jeho rodiče se také zachovali zodpovědně, když o všem informovali učitele.“

„Doufám, že oba víte, že za námi můžete přijít kdykoli,“ dodává a dívá se přitom Alešovi i Zdeně do očí, „i když nám chcete říct, že jste udělali něco hloupého.“

„Přesně tak, problémy se řeší hned lépe, když si o nich promluvíme,“ přidává se tatínek. „To co se stalo u Aleše ve třídě je přeci jenom k něčemu dobré. My všichni – rodiče, učitelé i děti – teď můžeme o šikaně mluvit a přemýšlet co dělat, aby se už neopakovala.“

„Když mi bylo deset taky mě ve škole šikanovali,“ rozpovídá se Helena. „Ale nechali toho, protože jsem je ignorovala a odmítala hrát jejich hru,“ pokračuje. „Škoda byla, že jsem o tom nedokázala mluvit hned s rodiči, protože když jsem jim to konečně řekla, byla to pro mě obrovská úleva. Teď vím, že když problémy řešíme společně s lidmi, kterým důvěřujeme a kterým na nás záleží, jsme silnější.“

„BRRRRR,“ procedí Zdena mezi zuby, „úplně mi z toho jde mráz po zádech, jak ošklivě se lidé dokáží chovat jeden k druhému!“

„Víš že to, k čemu došlo u Aleše ve třídě je typická virtuální šikana?“ využívá Helena vzniklé situace a Zdena se na ni podívá se zájmem. „Tak se říká chování, kdy lidé používají internet a mobilní telefony k šikánování druhých a zasílají jim ošklivé zprávy,“ vysvětluje Helena.

„Dostali jsme za úkol napsat krátký text o tom, co si o šikaně myslíme,“ vmísí se do jejich hovoru Aleš. „Napadá mě jak to vyjádřit. Až budu mít text hotový přečtu vám ho a vy mi řeknete, jak se vám líbí,“ říká a míří k počítači. Nikdo neprotestuje.

ALEŠŮV TEXT

Každý má právo cítit se všude dobře a bezpečně.

„Vezměte si fotbalový zápas: soupeřící týmy musí dodržovat určitá pravidla. Dbá na to rozhodčí, který celou hru sleduje. Úkolem hráčů je dát gól, ale ne za každou cenu. Některá fotbalová pravidla se týkají chování hráčů. Pokud se některý z nich zachová špatně dostane od rozhodčího varování, potom druhé, a při třetím přestupku už musí neukázněný hráč hřiště opustit.“

„Ti kdo šikanují jsou jako sportovci, kteří nehrají fair play. Hru kazí a ostatní si ji kvůli nim neužijí. Každý z nás jim však může v jejich chování zabránit, stejně jako to dělají rozhodčí při fotbalovém zápase – můžeme jim ukázat, že se chovají nepříjemně a že je ze hry vyloučíme pokud se nezačnou chovat jinak.“

„Všichni děláme chyby, ale ne každý je tak statečný, aby je uznal a OMLUVIL SE. Myslím si, že každý z nás by se měl postavit za kamarády v nesnázích a postarat se, aby se už nic podobného v naší škole neopakovalo.“

Vezmi si z Aleše příklad a uveď pět způsobů chování, za které by jsi udělil „červenou kartu“:

1.
2.
3.
4.
5.

Aleš čte svůj text nahlas a všichni v pokoji poslouchají.

„Myslím, že jsi to řekl dost jasně: neexistuje ŽÁDNÝ DOBRÝ DŮVOD proč někoho šikanovat. A z textu taky vyplývá, že ti, kdo šikanují, potřebují pomoc. Musí se přeci naučit, jak se chovat správně a dodržovat pravidla,“ chválí Aleše maminka.

„Ale já myslím, že tam přece jenom něco chybí,“ namítá Zdena. „Nemáš tam svoje ZLATÁ PRAVIDLA!“

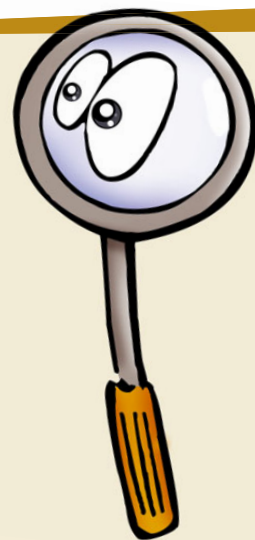
ALEŠOVA ZLATÁ PRAVIDLA

Jak se chovat k těm, kteří šikanují:

- › **Ignoruj je. Nevěnuj jim pozornost po které tolik touží!**
- › **Nezačínej sám sebe obviňovat za jejich špatné chování. Není to tvoje chyba.**
- › **O celé situaci informuj dospělého, kterému důvěřuješ.**

Jak se chovat k těm, kteří šikanují na internetu:

- › **Chraň si své soukromí. Vrať se na stránku 15, kde se dozvíš, jak si ho zajistit.**
- › **Těm, kdo na internetu šikanují neodpovídej.**
- › **Zprávy od nich si ukládej jako důkaz.**
- › **O situaci informuj dospělého, kterému důvěřuješ.**

HELENINŮV UŽITEČNÉ ODKAZY

Na těchto webových stránkách projektu Saferinternet, které jsou zaměřeny proti školní šikaně najdeš informace, díky kterým šikaně ve škole lépe porozumíš a bude ti jasnější, jak jí lze zabránit.

<http://www.protisikane.cz>

Linka bezpečí je nejznámější česká linka důvěry pro děti a mládež, na kterou se dovoláš se svými starostmi a trápáním zdarma 24 hodin denně. Linku bezpečí můžeš také kontaktovat prostřednictvím e-mailu nebo chatu. V případě nesnáží ti pomůže česká asistenční linka na:

www.internethelpline.cz

Telefonicky ji můžeš kontaktovat na čísle

116111

E-mailová poradna: pomoc@internethelpline.cz

OTĚSTUJ SI, JAK JSI K OSTATNÍM NA INTERNĚTU SOLIDÁRNÍ

- Všichni v naší rodině se shodneme na tom, že někoho šikanovat je nepřijatelné. **ANO NE**
- Moji rodiče aktivně pracují ve sdružení rodičů, kde již diskutovali o tom jak šikaně ve škole předcházet a řešit ji. **ANO NE**
- Svůj email, jméno zobrazované na monitoru a číslo mobilního telefonu dávám pouze lidem, které dobře znám. **ANO NE**
- Nikdy nepřeposílám zprávy, které by mohly někomu ublížit. **ANO NE**
- Pomocí webové kamery nekomunikuji s nikým koho dobře neznám. **ANO NE**
- Hesla jsou tajná – nikomu je neprozrazujeme. **ANO NE**
- Nikdy bych neodpověděl na zprávu od někoho, kdo šikanuje. **ANO NE**
- Znáte kvalitní webové stránky ve své mateřském jazyce, kde najdete rady jak se zachovat, jestliže se se šikanou setkáte? **ANO NE**
- Když by někdo šikanoval mého kamaráda, promluvil bych si o tom s dospělým, kterému důvěřuji. **ANO NE**

Kolikrát jsi odpověděl „ano“?

9-10 kladných odpovědí: Gratulujeme – v boji se šikanou jsi opravdový šampion. Buď i nadále v tomto směru aktivní a sleduj nové informace na internetovém portálu www.saferinternet.cz

6-8 kladných odpovědí: Velmi dobře. Zdá se, že k problému virtuální šikany či šikany v jakékoli podobě nejsi lhostejný. Možná by jsi se měl trochu více seznámit s tím jak se v takových situacích chovat. Promluv si s někým dospělým nebo si vyhledej další informace na internetovém portálu www.saferinternet.cz

Méně než šest: Máš ještě co zlepšovat. Surfování na internetu je jistě zábavné a poučné, ale jen pokud víš jak ochránit sebe i ostatní. Požádej rodiče, učitele či dospělého, kterému důvěřuješ o více informací. Nezapomeň, že si je můžeš vyhledat také sám na internetovém portálu www.saferinternet.cz

POROZUMĚL JSI DOBRĚ?

Doplň chybějící slova... pokud si nebudeš jistý, podívej se do předchozího textu

- Ti, kdo šikanují, jsou jako sportovci, kteří nehrají play. Hru a ostatní si ji kvůli nim neuzijí.
- Problémy se hned řeší lépe, když si o nich např. s rodiči nebo učiteli.
- Neexistuje žádný DŮVOD, proč někoho šikanovat.
- šikana se říká chování, kdy lidé používají internet a mobilní telefony k šikanování druhých a zasílají jim ošklivé zprávy.
- Na svém seznamu adres si osoby, se kterými nechci být v kontaktu.
- Svůj email, jméno zobrazované na monitoru a číslo mobilního telefonu dávám pouze lidem, které dobře
- Nikdy bych na zprávu od někoho kdo šikanuje.

ZÁBAVA & STAHOVÁNÍ

NA INTERNĚTU NENÍ VŠECHNO ZLATO, CO SE TŘPÝTÍ

Heleně na univerzitě skončila přednáška a cestou na sraz s kamarády se na chvíli zastavila u Zdeny a Aleše. Zdena ji nadšeně běží naproti.

„Heleno, víš, že Aleš našel stránky, kde si můžeš zadarmo stáhnout vyzváněcí tóny?“

„Ne, to mi neřikal, ale kdyby to udělal, mohli jste ušetřit,“ směje se Helena. Na internetu jsou sice některé služby zadarmo, ale vyzváněcí tóny, tapety, mp3, avatary a podobné věci jsou zdarma jenom opravdu výjimečně.“

„Když si webové stránky prohlédnete pozorněji, pravděpodobně objevíte text psaný velmi malými písmeny, ze kterého se dozvíte skutečné ceny nabízených služeb. Lidé se často dají nalákat na vyzváněcí tóny, kvízy, hry, apod. Jsou přesvědčeni, že si objednávají „služby zdarma“, ve skutečnosti ale za ně budou muset zaplatit.“

Otevři si svůj oblíbený vyhledávač. Zadej spojení „vzváněcí tóny zdarma“ nebo „hry zdarma“ a podívej se, jaké odkazy ti vyhledávač nabídne. Některé z adres navštiv. Objevíš nějakou lest?

„Vidíš jak dostali dokonce tebe i Aleše?“ usmívá se Helena. „Není všechno zlato co se třpytííí,“ pobrukuje si.

„No jo, chápu,“ odpoví Zdena, „řekni mi o tom ještě něco, ať Aleš zírá co vím!“

„Tak jo, Zdeno, moc ráda,“ souhlasí Helena.

„Na internetu najdeš reklamy na některé výrobky a můžeš si je tu také koupit. Když nejses poučeným zákazníkem, snadno se chytíš do pasti. Vzpomínáš si, jak jsme si povídali o ochraně soukromí? Jedna z věcí, které by jsi se rozhodně měla vyvarovat, je vyplňování online formulářů, ve kterých máš uvést osobní údaje, např. jméno a e-mailovou adresu. Vyplňuj pouze takové, u kterých je ti naprosto jasné, proč jsou dané informace vyžadovány.“

„Na těchto stránkách, milá Zdeno, si určitě brzy všimneš ještě jedné věci - je tady spousta vyskakovacích oken. Jsou to malá okénka se zprávami nebo obrázky. Nikdy neklikej dovnitř okna a vždy ho zavři kliknutím na červený symbol v pravém horním rohu.“

„Vyskakovací okna vždycky zavřít kliknutím na červený symbol v pravém horním rohu,“ opakuje Zdena vážným hlasem.

„No, vlastně vždycky ne,“ opraví se Helena, „ne všechna vyskakovací okna jsou upoutávky na služby. Tvůj antivirový program ti možná ve vyskakovacích oknech sděluje důležitá upozornění. A ta by jsi rozhodně ignorovat neměla. I tady platí, že je potřeba používat zdravý rozum.“

„A co když si nejsem jistá?“ napadne Zdenou.

„Když jsi na pochybách, zeptej se,“ radí jí Helena. „Samozřejmě že by jsi se vždycky měla poradit s rodiči než se pokusíš něco si na internetu koupit. O rodinných financích přeci rozhodují oni. Tak, myslíš že už víš všechno, abys mohla brášku oslnit?“ ujišťuje se Helena.

HRANÍ HER NA INTERNĚTU

Zatímco si Zdena s Helenou povídá o tom, co se sice třpytí, ale zlatem není, Aleš se rozhodl využít svoji povolenou půlhodinu a zahrát si na počítači hru, která se mu moc líbí. Maminka a tatínek jsou zvědaví a chtějí, aby jim ukázal o co ve hře jde.

Hra rodičům připadá zajímavá. Využívají ale téhle příležitosti a připomínají Alešovi, že při hraní her na internetu s cizími lidmi nemá prozrazovat svoji totožnost. Chtějí také vědět jaké hry hraje a opatrně ho upozorní, aby si nikdy nestahoval žádnou hru bez jejich svolení. Mohla by poškodit jejich rodinný počítač.

„Jak by se to mohlo stát?“ zajímá Aleše.

„Hry, které vypadají, že jsou zadarmo, mohou obsahovat skryté viry. A ty se nám mohou bez našeho vědomí nainstalovat do počítače,“ vysvětluje maminka.

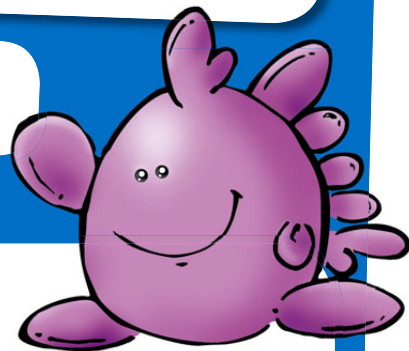
Jaká je tvoje oblíbená počítačová hra? Ujisti se, že ji tvoji rodiče znají a dokáží ji popsat. Pokud nemají ani ponětí o co ve hře jde, vysvětli jim ji a potom je nech napsat její stručný popis. Povedlo se jim to?

OBLÍBENÁ HRA:

Kolik bodů z deseti možných by jsi jim udělil?

/10

Rodiče mají za úkol do rámečku napsat stručnou charakteristiku oblíbené hry svého dítěte. Dítě ji pak ilustruje kresbou.

HELENINA ZLATÁ PRAVIDLA

- › Nevěř ničemu co vypadá PŘÍLIŠ DOBŘE na to, aby to byla pravda.
- › Vždy si na svém počítači zapni ochranný program. Používej nejnovější verzi antivirového programu a to i tehdy, když stahuješ legálně.
- › Po stažení souboru vždy postupuj následovně: soubor ulož, zkontroluj ho antivirovým programem a teprve poté ho otevři.
- › Hry si nestahuj z neznámých stránek a vždy je kontroluj antivirovým programem.
- › Při vytváření profilu, chatování či hraní her si vždy chraň své soukromí.
- › Osobní informace v online formulářích uváděj pouze tehdy, pokud můžeš 100% věřit těm, kteří po tobě informace požadují.
- › Pokud se domníváš, že jsi si objednal nějakou podezřelou službu, řekni o tom svým rodičům. Každý může udělat chybu.
- › Vyskakovací okna zavírej kliknutím na červený symbol v pravém horním rohu. Nikdy neklikej dovnitř vlastního okna!

HELENININĚ UŽITEČNÉ ODKAZY

Po celém světě existují stovky webových stránek, kde si můžeš hudbu koupit legálně. Informace o těchto službách najdeš na adrese:

<http://www.i-legalne.cz>

Na webu také najdeš hudbu, která je k dispozici zdarma. Příkladem jsou stránky, kde hudebníci nabízejí svým fanouškům ukázky ze svých děl, propagují alba a informují o koncertech. Svého oblíbeného muzikanta, skupinu nebo stránky vydavatelské společnosti najdeš na adrese:

<http://www.pro-music.org>

OTĚSTUJ SI, JAK CHYTRÝ JSI SURFAŘ

- Při hraní her na internetu si vždy chráním soukromí - vytvořím si BEZPEČNÝ profil.

ANO NE

- Hry nikdy nestahuji z neznámých webových stránek, protože se na nich může vyskytovat spyware.

ANO NE

- Pokud nemohu 100% věřit tazatelům, nikdy nevyplňuji online formuláře, ve kterých jsou po mně požadovány osobní informace.

ANO NE

- Nikdy si nic nekupuji na internetu bez přítomnosti nebo svolení rodičů.

ANO NE

- Nikdy si na internetu nestahuji vyzváněcí tóny „zdarma“, pokud nemám svolení rodičů.

ANO NE

- Pokud si prohlížím nabídky na internetu, vždy pozorně čtu text psaný drobným písmem.

ANO NE

- Než si koupím určitý výrobek nebo službu, porovnám ceny daného produktu v různých obchodech.

ANO NE

- Vždy zavírám vyskakovací okna na nedůvěryhodných stránkách kliknutím na křížek vpravo nahoře.

ANO NE

- Soubory, které dostanu, nikdy neotevírám bez jejich předchozí kontroly antivirovým programem.

ANO NE

- Pokud je to možné já i rodiče dáváme přednost „kamenným“ obchodům, kde si můžeme zboží před zakoupením vyzkoušet.

ANO NE

Kolikrát jsi odpověděl „ano“?

9-10 kladných odpovědí: Gratulujeme – víš, jak se na internetu dobře a bezpečně bavit. Stačí, aby jsi se i nadále choval takto obezřetně a sledoval nové informace na internetovém portálu www.saferinternet.cz

6-8 kladných odpovědí: Velmi dobře. Zdá se, že o hraní online her a stahování víš hodně. Možná by jsi měl však ještě více času věnovat zjišťování dalších informací. Doporučujeme navštívit internetový portál www.saferinternet.cz

Méně než šest: Máš ještě co zlepšovat. Surfovat a bavit se na internetu můžeš pouze tehdy, když si dokážeš zajistit bezpečí. Požádej své rodiče a učitele o více informací. Dobrým zdrojem informací je také internetový portál www.saferinternet.cz

POROZUMĚL JSI DOBRĚ?

Doplň chybějící slova ... pokud si nebudeš jistý, podívej se do předchozího textu

- Vyzváněcí tóny, tapety, mp3, avatary a podobné věci jsou opravdu jenom výjimečně.
- Vyplňuj pouze takové online, u kterých je ti naprosto jasné proč jsou dané informace vyžadovány.
- Na internetu najdeš reklamy na některé výrobky a můžeš si je tu také koupit. Když nejses poučeným zákazníkem snadno se chytíš do
- Vyskakovací okna zavírej kliknutím na červený v pravém horním rohu.
- Tvůj antivirový program ti možná ve vyskakovacích oknech sděluje důležitá upozornění. A ta bys rozhodně neměl.
- Při vytváření profilu, chatování či hraní her si vždy chraň své
- Vždy se raději nejprve s rodiči, než cokoliv koupíš přes internet.
- Hry si ze známých stránek a vždy je kontroluj antivirovým programem.

Safer
internet.cz

ins@fe

Podpora projektu: upc

Název: *Rodinný balíček o internetové bezpečnosti* • Vytvořila organizace Insafe/Liberty Global-UPC ve spolupráci s projektem Saferinternet Česká republika v roce 2008
Prefix: 9789078209 • Id 51950 • ISBN-NUMBER: 9789078209577 • EAN : 9789078209577

Copyright: dílo je chráněno licencí „Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 3.0 Unported Licence“.
Popis licence je k dispozici na webových stránkách <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>